

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Niemi-Pynttäri, Risto

Title: Alain Claude Sulzer: Täydellinen tarjoilija

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Niemi-Pynttäri, R. (2017). Alain Claude Sulzer: Täydellinen tarjoilija. *Maailmankirjat : käännöskirjallisuuden verkkolehti*, 6.1.2017. <http://www.maailmankirjat.maape.net/?p=2369>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Alain Claude Sulzer: Täydellinen tarjoilija

RISTO NIEMI-PYNTTÄRI (6.1.2017) *Täydellinen tarjoilija* -romaanissa kerrotaan sveitsiläisen vuoristohotellin tarjoilijan rakkaustarina vuodelta 1935. Hillitty ja moitteeton Erneste saa oppipojan jolle hän opettaa ammatin salat ja rakastuu. Romaani kertoo homoseksuaalisen rakkauden ja sen katastrofin. Kumpi tahansa miehistä voisi olla se täydellinen tarjoilija: Erneste on hillitty ja huomaavainen, työssään täydellinen, Jakob oppii kaiken rakastajaltaan ja on lisäksi täydellisen kaunis. Tai ehkä Sulzer itse on tarinan täydellinen tarjoilija, kuten *The Guardianin* kriitikko ehdottaa.

Tapahtumien alkusysäys on kirje, jonka Erneste saa Jakobilta 30-vuotta suhteen jälkeen. Avauslause kertoo tämän, mutta kirje luetaan kuitenkin vasta luvun lopussa. Sillä välin kuvataan kirjeen saamisen aiheuttama tunneryöppy, ja kuinka viisikymmppisen Ernesten moitteeton mutta tunteeton arki järkyttyy.

Tarinan esillepano on siis täydellisen hallittua, kirjailija tarjoilee tarinan vaiheet vähitellen, niin rauhallisesti ja täsmällisesti, että lukija tuntee saavansa moitteetonta palvelua.

Tarvittaessa hän oli vain varjo taustalla, mutta samanaikaisesti kaiken tarkasti huomioiva, oikealla hetkellä paikalle kiiruhtava, valppauden ruumiillistuma, jolla oli terävä tilannetaju, ja joka puhui enemmän kuin auttavasti saksaa, italiaa, englantia ja tietysti ranskaa, sillä hän oli ranskalainen, hän oli mies, joka näki kaiken, oli huomaamaton, vaikka oli aina paikalla, mies, josta ei tiedetty juuri mitään. (9.)

Sosiaalinen aisti, mikä hyvällä tarjoilijalla on, tulee kuvatuksi tässä pitkässä, ja moitteettoman hienosti käännettyssä lauseessa. Olli Sarravaara ei ole lähtenyt pilkkomaan tekstiä asiakokonaisuuksiksi, hän on hionut rytmin niin sujuvaksi, että pitkäkin lause on suomalaiselle yllättävän helppo lukea.

Tarjoilijan sosiaalinen aisti viittaa myös siihen, että tämä tietää tarkasti salaiset suhteet, joita hotellissa on meneillään. Sulzerin kerronnan erotiikka keskittyy oikeastaan kaikkiin salaisiin rakkaussuhteisiin. Homoseksuaalisuuden lisäksi miesten ja naisten kohtaamiset, syrjähyppyt sekä sovitut hotelliviikonloput eivät jää kertojalta huomaamatta. Tosin ne kerrotaan niin vähäeleisesti, että vain tarkka lukija huomaa nuo viittaukset.

Romaanin toisessa luvussa on mestarillinen kuvaus yksinään olevista hotellivieraista. Kertoja kiinnittää huomion nyansseihin, seurassa olevien lähes huomaamattomiin tapoihin noteerata

yksinäiset. Hyvä tarjoilija tietää tämän, hän osaa keventää yksin olevan erillisyyttä. Jos hän antautuu keskusteluihin, hänen tulee lukea tilannetta tarkkaan, niin että osaa poistua oikealla hetkellä. Yksinäisen vieraat ovat usein miehiä tai leskiä. Loppuillasta tarjoilija voi antautua pitempäänkin keskusteluun, jos vieras osoittaa olevansa seuran tarpeessa. Jossain vaiheessa kertojan mieleen välähtää hotellivieras, belgialainen aatelismies, jonka nimen hän on unohtanut, mutta jonka ruumiin painon hän muistaa yhä, ja setelin, mikä hänen kouraansa sujautetaan aamulla.

Ernesten ja Jakobin rakkaustarina vuodelta 1935 kerrotaan kolmannessa luvussa. Jakson avaa loistavan tarkka lause:

Ernesten valtuudet eivät riittäneet uusien työntekijöiden nukkumapaikasta päättämiseen. Olikin täysin sattumaa, että heidät kaksi, nuorta miestä, majoitettiin samaan huoneeseen. (47)

Näin Jacobista tulee Ernesten oppilas, ja se kuinka tämä nauttii toisen työn valvonnasta on kuvattu kiinnostavasti.

Erneste huomasi pian, että Jakobilla ei ollut mitään sitä vastaan, että häntä katseltiin hänen puhdistaessaan ja kiillottaessaan kenkiä, taitellessaan lautasliinoja ja kattaessaan pöytää, hän ei pannut sitä pahakseen, hän tuntui oivaltavan nopeasti, että Ernesten tarkoitus ei ollut tehdä kiusaa, ei suinkaan, vaan ainoastaan seurata ja katsella häntä, katsella kuin kuvaa ja seurata mukana kuin lapsi. (52)

Tässä lauseessa välittyä Sulzerin kerrontaa hallitseva hidastus ja toisto. Se, että Erneste nauttii katsomisesta, sanotaan moneen kertaan samassa lauseessa. Tarkoitus tulee varmaankin lukijalle selväksi, mutta kertoja haluaa sen lisäksi saada myös lukijan viipymään tässä katselemisessa.

On myös jaksoa, joissa kertoja vaikuttaa huomattavan hitaalta, mielenkiinnottomissa asioissa viipyvältä. Kieltämättä siinä tulee lukijalle sama olo, kuin yleensäkin tarjoilijan odottamisessa. Missä se ruoka viipyy !

Hitaus ja huolellisuus hallitsevat tekstiä, decor on huoliteltu, ei mitään spontaania, mutta lukija tietää jo että hillityn pinnan alla vaikuttaa voimakkaat jännitteet. Niin, että jonkinlaista väkivaltaa on odotettavissa.

Kun sitten vanha Erneste pahoinpidellään erittäin huonoon kuntoon erään vapaa-illan aikana, kaikki muuttuu. Miesjoukko hyökkäsi hänen kimppuunsa ja teloi tajuttomaksi, koska hän on homo. Yhtäkkiä moitteettomasti pukeutunut herra onkin verisenä, pahasti loukkaantuneena mytynä maassa. Väkivallan tekijät ovat lopuksi vielä kusseet hänen päälleen. Se, että Erneste ei mene lääkäriin, ei hae apua, vaan ryömii kotiinsa ja yrittää paikata haavojaan.

Vaikka hillitty kerronta ei muutu, tämä verinen jakso muuttaa tunnelman. Aivan kuin lukija olisi tarvinnut sitä, koska rakkauden täyttämien jaksojen jälkeistä käännettä sai odotella niin pitkään. Jakob lähti hotelliin tulleen maailmankuulun saksalaiskirjailijan, Klingerin mukaan, tämän rakastajaksi ja perheen palvelijaksi. Sulzer on todennut, että Klingerin hahmo on kunnianosoitus Thomas Mannille. Tämän *Kuolema Venetsiasta* pienoisoromanista löytyy Jakobin esikuva, Tazio, johon vanheneva kirjailija rakastuu.

Lukijalle on jo romaanin alkupuolella tehty selväksi, että hänelle tullaan tarjoilemaan homoseksuaalinen kolmiodraama. Romaanin alussa esiin tulleessa kirjeessä Jakob pyytää Ernestää menemään Klingerin luokse ja välittämään avunpyynnön. Hän on ollut haluton kohtaamaan Klingerää, mutta pahoinpitelyn uhriksi joutuminen saa hänet tekemään ratkaisunsa ja selvittämään asiat Klingerin kanssa.

Hänellä on vielä pahoinpitelyn merkit kasvoissaan kun paljon muutakin brutaalia paljastuu Klingerin luona. Huolitellun kerronnan sekä tarjoilun alta paljastuu rujo todellisuus.

Kirjoittajan kannalta Sulzer on lähes täydellinen tarjoilija; hän opettaa paitsi oikeaa annostelua, myös lukijan viivyttävää piinaamista, sekä pitkiä ja vivahteikkaita lauseita.

Alain Claude Sulzer: *Täydellinen tarjoilija*, suom. Olli Sarravaara, Lurra Editions, 2016

Risto Niemi-Pynttari on dosentti ja kirjoittamisen lehtori Jyväskylän yliopistosta